

AD

HISTORIAM ACADEMÆ ABOËNSIS
HYPOMNEMATA,

44.

QUORUM

SPECIMEN PRIMUM,

ANNUENTE AMPLISS. PHILOSOPHORUM ORDINE ABOËNSI,

PRÆSIDE

JOH. FREDR. WALLENIO,

Eloqu. Professore P. & O. Ordinum Imperialium de S. Anna
secundæ & de S. Wolodimiro quartæ clasfis Equite, Societt.

Oecon. Imp. Fenn. atque Reg. Wermel. nec non Societ.

Patriot. Holm. Membro, & Societ. Latin. Jenens.

Socio Honorario,

PRO GRADU PHILOSOPHICO,

P. P.

PAULLUS HENRICUS EDELHEIM,

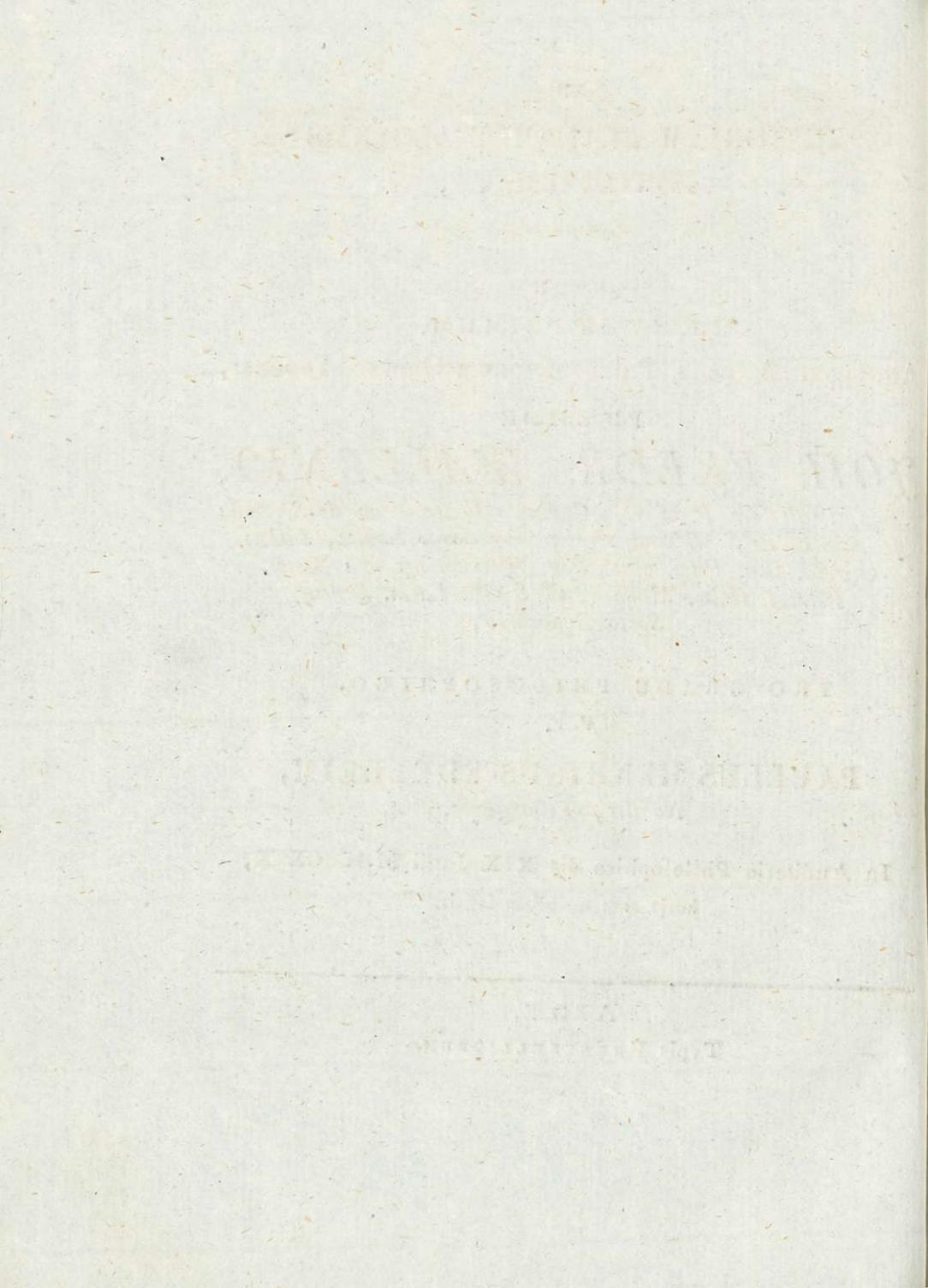
Nobilis, Wiburgensis,

In Auditorio Philosophico die XIX Junii MDCCCXIX,

horis ante meridiem solitis.

ABOÆ,

Typis FRENCKELLIORUM.

Nostra sunt monumenta.

CICERO.

Ut sunt Academæ s. Universitates ad litterarum studia tam conservanda, quam excolenda atque juvanda, recentioribus præcipue temporibus & perquam efficaces & valde necessariæ, ita a nono inde, post Christum natum, sæculo, & magis etiam certiusque a duodecimo tertiove decimo, ad nostram usque ætatem, harum quam plurimas aut exererunt aut erigere adhuc pergent Europæ præfertim Imperantes, multisque & egregiis auctas easdem voluerunt voluntque juribus, immunitatibus & commodis: quibus quid rependerint rependantque officiū, quidque & quantum attulerint afferantque non ad patriæ tantum cuiusque suæ utilitatem, sed & ad eruditionis humanitatisque universæ florem momenti, haud sine jure, nec a Principibus tantum & publicarum rerum administratoribus, verum etiam a doctis viris ipsis, inquiritur. Neque vero rite succedere hæc inquisitio poterit unquam, & multo etiam minus, quid sit ab iisdem omnigenæ doctrinæ sedibus in posterum exspectandum, non dicam dijudicari, sed conjici, nisi & præfens ipsarum statutus sit iis omnibus, quorum aut interest aut intererit, probe perspectus, & idem cum pristino earundem habitu, cumque

A

cete-

ceterarum singularum vel antiquiore vel hodierna ratione ita collatus, ut quid tempore & loco quovis præstans laudabileque atque ad rem minus magisve communem conducens, aut contra iners, effetum, culpandum fuerit, aperte constet. Non fuit ergo levis causa MORHOFIO (a) optandi, ut specialior quædam Academiarum omnium Historia a Viro aliquo prudente & docto concinnaretur, in primis cum aggressum tale opus JAC. MIDDENDORPIUM (b) mancum & sterilem argumentoque suo multum imparem judicaverint tam MORHOFIUS ipse, quam ante ipsum HERM. CONRINGIUS (c), & post eundem CHRISTOPH. AUG. HEUMANNUS (d) nugivendum; nec aliud fere aut fuit aut esse potuit, de ceteris hujus materiae, generatim tractatæ, Scriptoribus (e) judicium. At quomodo, quælo, ferri id de re universa poterit unquam, aut de eadem pro ratione cuiusque temporis scribi, nisi fuerint ante solitarii cuiusvis instituti forma & fata seorsum adumbrata? Prudentiore ergo, & certe per ipsam rei naturam prævio consilio, Monographias Academiarum plures tentarunt, quam per omnia eentes omnium Conspectus: quarum partim tempore primæ, partim copiosissimæ, partim & præstantissimæ, hæ fere erunt; JOHANNIS MEURSII

(DE

a) Polyhist. Litterar. L. I. c. 16 §§. 72 sq.

b) Academiarum Orbis Christiani LL. II. Colon. 1572. Academiarum universi Terrarum Orbis LL. III. ibid. 1583 & 1594. Academiarum celebrium universi Terrarum Orbis LL. VIII. ibid. 1602.

c) In Præfatione ad alteram Scripti sui de Antiquitatibus Academicis, a. quidem 1674 prodeuentem Editionem.

d) In Bibliotheca sua Historica Academica p. 2 sqq.

e) Enumerantur illi, ad suum puta tempus, a laudato proxime HEUMANNO p. 1—15, sed in iisdem, CONRINGIUM nisi exceptis forte, magnum nulum eminet nomen.

(DE MEURS) Athenæ Batavæ, sive de urbe Leidenſi, Academia, & Viris claris qui in ea floruerunt (L. B. 1625 & 1633); CÆSARIS EGASSII BULÆI (DU BOULAY) Historia Universitatis Parisiensis, sex in Folio Tomis (Parisii a. 1665—1673) abſoluta (f); ANTONII WOOD Historia & Antiquitates Universitatis Oxonieñſis (Oxon. aa. 1668, 1674), Ejusdemque Athenæ Oxonienses (Voll. II. Londin. 1691, 1692); NICOLAI CANTALUPE & RICH. PARKER History and Antiquities of the University of Cambridge (Lond. 1721); JOHANNIS STEPHANI PÜTTER Versuch einer Geschichte von der Georg-Augustus-Universität zu Göttingen (2 Theile, Gött. 1765, 1788); ACHATII LUDOVICI CAROLI SCHMID zuverläſiger Unterricht von der Verfassung der Herzoglich-Sächſischen Gesammt-Akademie zu Jenā, aus Akten und Urkunden (Jenæ 1772); JOHANNIS CHRISTOPHORI FÖRSTER Uebersicht der Geschichte der Universität zu Halle in ihrem erstem Jahrhundert (Halæ 1794); J. C. A. GROHMAN Annalen der Universität zu Wittenberg (Voll. III. Misniæ 1801, 1802); & J. D. SCHULZ Abrifs einer Geschichte der Universität Leipzig im Laufe des achtzehnten Jahrhunderts (Lipſiæ 1802).

At neque desiderarunt Academiæ a Sveciæ Principibus erectæ rerum suarum Narratores. Sic *Upsaliensis* Academiæ Historiam aggressus erat jam Jo. SCHEFFERUS, Upsaliæ ſuæ (Upl. 1666) C. XIV. p. 245—272, deinde JOH. EENBERG, in Kort Berättelse af de märkvärdigaste faker ſom är att hēſe och förfimma uti Upsala Stad och näft omgränsande orter (Upl. 1704), CC. 5—8 & 16; persecutus plenius est JOH. B. BUS-

SER

f) Conferri ad ſpissum hoc Opus meretur omnino Cel:mi P. F. AV: RIVILLI Primum Historiolæ Academiæ Parisiensis Specimen (Upl. 1788), cui vero, paucis tantum comprehenso pagellis, plura haud lucceſſe, dolentes referimus.

— 4 —

SER in suo Utkast till Beskrifning om Upsala, 2 Del. om Upsala Academie (Ups. 1769); sed magis adhuc plene tractandam sumserat sibi PETRUS L. ARRHENIUS, tribus, Historia Academæ Upsaliensis inscriptis, Dissertationibus (Ups. 1752—1755), quibus quinque alias (aa. 1783—1795) addidit OLAVUS A. KNÖS, sed opus tamen relinquens ne quidem semiperfectum; Supplementorum nonnihil exhibent ERICI MICH. & GEORG. FRED. FANT Antiquitates Academæ Upsaliensis, peculiari Disputatione propositæ a. 1789. Addi, præter sparsa plura ad antiquam hancce litterarum sedem cognoscendam facientia Scripta, debent omnino JOH. HENR. LIDÉN Catalogus Disputationum in Academiis & Gymnasiis Sveciæ habitarum, Sect. I (Ups. 1778); OLAVI O. CELSII Historia Bibliothecæ Upsaliensis (ibid. 1745), & ANDR. NORRELII in eandem Stricturæ (ibid. e. a.); Ejusd. CELSII Quinque Decades Librorum Sæculo XV. impresorum, quos possidet Bibliotheca publica Upsaliensis (ibid. 1743); JOH. DAV. FLINTENBERG Catalogus Librorum sæc. XV impresorum in Biblioth. Reg. Acad. Ups. Spec. I. (ibid. 1786); PETRI FAB. AURIVILLII Catalogus Librorum impresorum Bibliothecæ R. Academæ Upsaliensis (ibid. 1814); Ejusdemque quinque Dissertationes (ibid. 1806—1813), quarum duabus Græcorum, tribus Latinorum MSS. Codicum in eadem Bibliotheca Notitia exhibetur.

Dorpatensis, Pernaviam deinde translatæ, Academæ fata tradita videoas ab HARTW. LUDOV. CHRIST. BACMEISTER in G. F. MÜLLERS Sammlung Russischer Geschichte, 9:r Band (Petropoli 1764) pp. 95—262, & Gust. SOMMELIO, Dissertationibus viginti tribus (Lundæ 1790—1796) Historiam fistente R. Academæ Gustavo-Carolinæ sive Dorpato-Pernaviensis, quæ tamen nonnisi primos viginti quattuor ejusdem annos complectuntur, sed quibuscum conferri haudquaquam inutile erit Programma CAROLI MORGENSTERN (p. p. Dorpati d. 1 Aug. 1804), in quo quippe insunt (ex Oratione HENR. PHIL. CONR. HEN-

uit Helmstadia a. 1802 habita, sed typis haud divulgata) nona nulla de fatis antiquioris Academiae Dorpatensis. Addi oportebit etiam JOH. BAAZII Senioris Inventarium Ecclesiæ Sveogothorum (Lincop. 1642), L. VII c. 12—14, DAN. EBERHARD Dorpatum litteratum (Dorp. 1698), & GABR. SJÖBERG Pernaviam litteratam (Pernav. 1703, 1704). Restauratam vero ante hos septendecim annos esse Academiam diu intermoratum, & in prima Dorpatensi sede læte denuo effloruisse (g), nemo est qui vel ignoret vel non gaudeat.

Excipit, temporis omnino ordine, antiquiorem illam Luvianicam *Aboriginis* nostra Academia; de hac vero cum jam sit ex instituto magis agendum, *Lundensem* præmittimus. Hujus historiam condere incepit a. 1740 JOH. JAC. VON DÖBELN, duabusque editis Continuationibus (Londini Goth. aa. 1741, 1742) ad anni proxime nominati Septembrem mensem explatum perduxit; cui dein acceserunt partim laudati jam GUST. SOMMELII in Opus illud Hypomnemata, octo absoluta Dissertationibus (ibid. 1757—1763); partim HAQUINI STENSTRÖM & ANDR. OTTONIS LINDFORS Analecta Historiæ Academiæ Lundensis, quorum ad hoc usque tempus prodiisse novimus, Illo quidem Auctore ibid. a. 1803 duas, Hoc vero (ibid. aa. 1809—1817) quattuordecim Particulas, quas inter ultimæ duæ novam eamque Posteriorem totius Operis Partem incipiunt. Nec reticendæ sunt ANDR. LIDBECK Dissertationes duæ de Bibliothecæ Lundensis Initiosis & præcipuis Incrementis usque ad a. 1769 (ibid. aa. 1801, 1802), Memorabilium Bibliothecæ Lundensis T. I. viginti comprehensus Dissertationibus (ibid. aa. 1803—1813), & Series Præfectorum Bibliothecæ Lundensis (ibid.

g) Vid. præter Scripta alia plurima, Allmän Litteratur-Tidning utgivna i Åbo 1803, N:o:ris 5—8, & Programma laudati jam Cel:mi MORGESTERN (p. p. d. 1 Aug. 1803), ubi leguntur de Area novarum Academicarum Ædijum nonnulla,

(ibid. a. 1805), aut denique Lideniani jam commemorati Catalogi Sectio II (Ups. 1779).

Universam Fennicæ nostræ s. *Auraicæ & Christinæ* Academiæ Historiam elaborandam sumvit fibi a. 1770 JOH. BILMARK, sed sublittit post sexennium inopinato in Septima Commentationis suæ Particula; nec resumvit postea telam, quantumvis, ut pertexeretur, dignam. Habentur tamen hic facientes Dissertationes Ejusdem tres posthumæ de Professoribus hujus Academiæ intra Sæculum ejus primum designatis, prodieruntque, Prælide HENR. GABR. PORTHAN, anno Auctoris emortuali 1801. Ad totum Academiæ nostre statum habitumque noscendum multum habet momenti ANDR. JOH. LAGI O-ratio Panegyrica dicta d. 27 Junii 1811, vel potius Notæ Appendicesque eidem a pag. 55 ad 187 & ultra subjunctæ; ad incunabula primaque tempora Instituti nostri, MICH. WEXIONII (GYLLENSTOLPE) Natales Academiæ Aboënsis (Ab. 1648, 1680), JAC. TENGSTRÖM Vita & Merita M. Isaaci B. Rothovii, Episcopi q. Aboënsis, Dissertationibus octodecim (ibid. 1796—1813) exposita, Ejusdemque Minne över Johannes Elai Terferus (ibid. 1795), atque JOH. JAC. TENGSTRÖM de Virtutis in Fennia peritia Litterarum Græcarum claris Dissertationes quinque (ibid. 1814—1816); ad Bibliothecam, AXELII KEMPERÆ Bibliotheca Academiæ Aboënsis sive Elenchus — — — Scriptorum & Librorum &c. (ibid. 1655), MICH. WEXIONII O-ratio de Bibliothecis in genere, & in specie de Bibliotheca R. Academiæ Aboënsis (ibid. 1657), GABR. WALLENII Bibliotheca R. Academiæ Aboënsis sive Elenchus — — — Scriptorum & Librorum &c. (ibid. 1692), HENR. GABR. PORTHAN Historia Bibliothecæ R. Academiæ Aboënsis, Disputationibus publicis viginti tribus proposita (ibid. 1771—1787), cum Appendicibus duabus (ibid. 1795), & FREDR. WILH. PIPPING de Bibliothecariis Academiæ Aboënsis Dissertationes sex (ibid. 1813 — 1819);

— 1819; atque ad Hortum, de illo Dissertationes octo CAR.
NICOL. HELLENII (VON HELLENS), JOH. FREDR. WALLENI,
FREDR. WILH. RADLOFF & LAUR. JOH. PRYTZ (ibid. 1779—
1814). Insignis quoque sunt ad rem nostram diligentius in-
trospicendi fructus ANDR. ANT. (VON) STJERNMAN Aboa
Literata (Holmiae 1719), & Lideniani jam bis laudati Catalo-
gi Sectio III. (Upf. 1779). Nec tamen vel hanc nostram, vel
aliam ullam Academiam cognosci speres plene unquam posse,
si in majoribus hisce & ceteris ejusdem generis subsidiis so-
lis usque permanseris; sed pervolvenda etiam sunt & accura-
te excutienda minora, immo & aliud omnino agentia, scripta,
Programmata publica, Dissertationes argumenti quantumvis va-
rii & multifarii, Orationes tam typis expressæ, quam scriptæ
adhuc superstites; versanda sedulo non tantum Protocolla, Lit-
teræ mutuo datæ acceptæque, Regesta, Diaria, Rationaria &
ejusmodi alia, verum etiam Chartæ fere quævis minores &
prope privatæ; perlustrandæque demum, nec festinante nimis
oculo, Collectiones illæ, in nostro præsertim Septemtrione ab-
undantes & copiosæ, historicorum, sed diversissimæ materiæ,
monumentorum, quin etiam Novellæ ipsæ atque Ephemerides
tam publicæ quam litterariæ aut mixti etiam argumenti: in
quibus quippe omnibus, ut partim confirmatur spes invenien-
darum rerum justa & dudum concepta, ita & multa præter
spem omnem opinionemque occurrunt, tantoque majore im-
plent hujus studii amantem gaudio, quanto eveniunt magis in-
exspectata. Ex his ergo & talibus colligant alii symbolas,
materiem parent, advehant, disponant etiam, si res permise-
rit, ordine saltem aliquo, ne calcii ligna, ne tecto substructio-
nes, ne interioribus futuræ domus ornamenti admisceantur quæ
exteriorum esse debent parietum: ex his vero sibi paratis com-
ponant ii, quibus major contigit totius rei adornandæ facul-
tas, ædificium, quam fieri per humanam imbecillitatem poten-
tit, absolutum. Illorum nosmet contenti officio, ad horum

vix unquam ultro adspiraturi, proposuimus ergo nobis, ut ex lectis & visis nonnulla, antiquiora partim, partim & recentiora, feligeremus, lucique exhiberemus publicæ: sperantes quippe, & benevole exceptum ea iri, nec defuturos alios, qui, quod incipere tantum, non exhaustire, valebimus, sint, ex suo quisque apparatu, plenius exsecuturi; simulque non nostra tantum dantibus scilicet, sed aliorum quoque promittentibus spicilegia, facilem iri datum præfationis forte longioris veniam! Quod si vero longior justo censebitur ista, jam saltem erit ad propositum proprius accedendum.

Fecimus ordinis mentionem: haudquaquam vero ita a nobis servandi, ut præceptam velimus aliis addendarum rerum libertatem (redibunt forte, qui paria post nos tentabunt, ad eadem aut paria, idemtidem) nec ita tamen negligendi, ut jungendarum in unum rerum nimia suboriatur aliquando difficultas. Ponemus ergo, in primis cum STJERNMAN & BILMARK, ut erat omnino justum, a prima ejus fundatione dedicatione que (inaugurationem solent vulgo appellare) (h) inceperint, primo loco

(I.) *Restauraciones Academæ.*

Ab anno inde 1640, quo condita hæc fuit Liberalium Artium sedes & officina, ad annum usque 1714, immota loco suo manserat litteraria eadem hæc nostra palæstra, sed appropinquantis tum belli, urbemque ipsam paullo post intrantis, metu exterrita, Holmiam eodem anno tota commigravit. Post septem & ultra annos concluditur Neostadpii die 30 Augusti mensis a. 1721 pax, redeuntque, post longum in ultramarinis terris hospitium,

h) Legi hue pertinentia possunt etiam in laudato JOH. BAAZII Scripto L. VIII, c. 20 pagg. 835—839.

spitium, Fennicæ Musæ. Quid perpesæ interea fuerint, quid residuum domi invenerint, alibi dictum est, locis haud nostro tempore temere rememorandis; at redeunt saltem, non universæ magis illius ætatis Patriæ, quam speciatim Fennicæ nostræ amantes. Instauratur ergo sollemnitas reditus festum; &, qui tum Procancellarius erat, eodem anno dieque Septembbris mensis 16:o constitutus Aboënsis Dicecseos Episcopus, HERMANNUS WERNERI WITTE, Dunamundensis, indicit sequente anno, Programmate paullo ante Novembbris mensis medium (dies non memoratur) proposito publice ac disseminato, nova ista, desideratissima auspiciatissimaque fructuosissimæ rei hilaria, simulque futuram & Rectoris Magnifici & sex Professorum in demandata sibi munera introductionem. Typis excusum Programma est istud duplice forma: primum majore (in Folio), deinde minore (in Quarto), utraque plagulæ unius; sed insunt, quamvis fideliter adeo expressa sit altera, ut sphal mata quoque typographica recurrent eadem fere omnia, variantes lectiones duæ notabiles. Cum enim in Editione priore, de Sermone religioso in Templo Cathedrali habendo hæc tantum dicta esent: *Hinc solenni comitatu in Templum Cathedrale ibitur, & ut ad seriam Divini Nominis Gloriam pia peccora excitentur, non abs re fore visum est, haberi concionem ad eandem festivitatē præcipue accommodatam, adduntur in posteriore sequentia: quas partes Maxime Reverendus Dominus DANIEL JUSLENIUS L. L. O. & Gr. Prof. Optime meritus in se suscepit.* Deinde, cum in priore Editione legatur: *Admodum Reverendus Dominus Magister JOHANNES HAARTMAN Professor Philos. Extraordinarius maxime industrius, Disputatione Theologica, pro Parochia sibi concessa (i), die Saturni, Sollemnissima*.

B

lemon-

i) Erat hæc e Parœciis Academiæ nostræ annexis melioribus una, *Pemar;* vid. *Lårgå Tidn.* 1746 N:o 17 p. 68, & *LAGUS I. c. p. 118.*

temnitati huic colophonem imponat, in posteriore hæc ita sonant: Admodum vero Reverendus Dominus Magister JOHANNES HAARTMAN, Professor Philos. Theoreticæ Ordinarius, a Regino nuper (d. 9 Nov.) designatus, Oratione sua inaugurali, die Saturni Solemnitati huic colophonem imponat.

Rei lætæ auspiciandæ destinatus in antecesum jam erat dies v. st. 26 Novembbris, idemque cursu:æ hebdomadis alter, i. e. Lunæ. Hoc ergo die, horam inter octavam ac nonam matutinam, refectæ interea Academicæ ædis superius, idemque majus, Atrium ingressi sunt futuri omnes & Oratores & Auditores, concenditque supremam inibi cathedralm primus Pro cancellarius ipse, & post recitatam Orationem, exhibituram, quantum Optimo Numini, pro veræ doctrinæ artiumque ingenuarum lumine, a b. LUTHERI reformatione in Ecclesia & Academiis accenso, deberetur, recitari porro, per constitutum a. 1719 Secretarium Academiæ ALEXANDRUM KEPPLERUM, fecit litteras a Cancellario, Regis Regnique Senatore, Supremique Holmensis Dicasterii Præside, Com. CAROLO GYLLENSTJERNA datas, quibus, ut in hac instauratione suam vicem tueretur Pro cancellarius, petierat. His lectis decantabatur, præsentium omnium ore, concinentibusque fidibus, tubis & buccinis, hymnus Ecclesiae nostræ Svecanus N:o 84, eoque finito, evocatum in supremam eandem cathedralm, constitutum a. 1720 Primarium Theologiæ Profesorem & Archipræpositum, Mag. HERMANNUM Ross, ritu solito, Pro cancellarius novum creabat redintegratæ Academiæ Rectorem Magnificum, & post habitam deinde brevem ad Professores ceteros Studiosamque Juventutem allocutionem, pronuntiataque vota (k), relinquebat cathedralm, post

k) Excusa typis, præter litteras Cancellarii, hymnum, precesque a Re. Store fusas, hæc sunt omnia (at sine anni nota), hoc titulo: *Oratione solemnis, qua Academia Aboënsis, auctoritate publica, in An-*

post paullo & a Rectore, qui tamen, interjecto brevi chori Musici concentu, solitas preces & ipse fuderat, desertam, Eloquentiae Profesori d. 7 Januarii 1720 denominato Mag. LAURENTIO ALSTRIN, cuius, post jusjurandum praestitum, erat *Oratio de nupera, sub hoste, Fennoniae multiplici calamitate, cum presentibus ejusdem halcyoniis letisque auspiciis rite collata.* Itum hinc in Templum, ubi in dictum Biblicum Ps. 147: 12 — 15 concionem habuit OO. LL. & Gr. Profesor Mag. DANIEL JUSLENIUS, postque cantatum, sub repetitis bellicorum tormentorum ieiibus, Ambrosianum hymnum, & cetera religioso more rite peracta, inde ad Episcopi hospitium, ubi lautissimo epulo excepti fuere tam Societas Academica universa, quam ceterorum auditorum honoratores. Sed pertinere ad hunc praecipue diem videntur etiam sequentia Scripta:

1. *Ad Festum Restaurationis Academiae Aboensis, die 26 Novembris anno 1722 rite celebratum, Vota debita testari voluit, etiam adversa belli fortuna non parum pressus, at divina benignitate aurea libertate nuperrime fruens BRODERUS RÅLAMB, Liber Baro & Chiliarchus. Prosa oratione, pl. ½, 4:o.*

2. *Huc mihi Sicelides, deducite Carmina plectro Fausta Juventutem, sperato secla coronant!! cum, indultu Sacræ Regiæ Majestatis, Regis nostri Augustissimi & Potentissimi, Principis ac*

ditorio Majori, die 26 Nov. anno 1722, rite restaurabatur ab HERMANNO WITTE, D. Episcopo Aboensi, & Academiae ibidem Procancelario. Aboæ, excud. ERICUS FLODSTRÖM, Reg. Acad. Typogr. pl. 3. 4:o. (Plagularum numerum quinarium facit WARMHOLTZ in Biblioth. Hist. Sveogoth. 15 Del. n° 9222, quod tamen ne tum quidem recte se habet, si tres illas mox commemorandas Congratulationes computaveris. Credendum ergo est, aut mendum irrepisse typographicum, aut non fuisse has omnes WARMHOLTZIO notas.)

ac Domini, Dni. FREDERICI Primi, Svecorum, Gothorum, Vandalarumque Regis &c. &c. nec non suffragio & nutu Celsissimi Herois, Illusterrissimi atque Excellentissimi Domini, Domini Comitis, CAROLO ERICI GYLELNSTIerna (GYLLENSTIerna), S. R. M. Rgnique Svedici Senatoris Supremi, Regiique quod Holmiae floret Dicasterii Praesidis, Excellentissimi ut & Academie Aboensis Cancellarii Celsissimi, a Reverendissimo Domino, Dno HERMANNO WITTE, Inclitae Dioeceseos hujus Ephoro Eminentissimo, Pro Cancellario Magnificentissimo, S. S. Theologie Doctor Celeberrimo, Confessorii Ecclesiastici Praefide gravissimo, Mecenate & Promotore propensissimo; in confessu illuftri ac splendido, stipante coetum lectissimorum Juvenum corona, Oratione gravi non minus quam facunda, Academia Aboensis solemniter restauraretur, Die 26 Novemb. Anno 1722, etiam suam ex devo-
to pectore declarare voluit debitam Gratulationem (JOH. PET. FLACHSEN, Quæstor R. g. Acad. Aboëns.). Hexametris versibus, pl. 1, 4:o. Fuerat Auctor ille muneri, quod tum tenebat, a. 1719 admotus.

3. Ad solennem Restaurationem re quondam, nunc spe Celeberrimi Musarum Emporii Aboensis, Actu atque Oratione Solenni Doctoris Consummatissimi, Episcopi Reverendissimi atque Procancellarii Magnificentissimi, Domini HERMANNI WITTE Anno 1722 die 26 Novembbris Factam, Congratulatio devotissima ERICI BORENII Ecclesiast. Fen. Ab. Versibus elegiacis, pl. $\frac{1}{2}$, 4:o.

Sequente die, a Marte cognominato, mensisque saepius jam dicti 27:o, Secundus Theologiae Profesor Mag. GABRIEL JUSLENIUS Orationem habuit aditalem de *Prærogativa Municipii Israëlis*; dieque Mercurii, Novembbris mensis 28:o, tertius ejusdem sacræ Scientiæ Profesor d. 7 Martii e. a. nominatus, Mag. JONAS FAHLENIUS, de *Auctoritate Conciliorum*
Die

Diebus porro proxime excipientibus, munera sua adiere orationibus, Jovis (Nov. 29), Profesor Medicinæ d. 7 Januarii 1720 constitutus, D. PETRUS ELFVING, *de execranda Strigorum medicina* (*l*); Veneris (Nov. 30), Physices, eodem quo prior die & anno designatus, Profesor, JOHANNES THORWÖSTE, *de arcta Physices cum Matheſi connexione*; tandemque Saturni (Dec. 1), Profesor Philosophiæ Theoreticæ, JOHANNES HAARTMAN, *de usu Logices & Metaphysicses in omnibus Disciplinis* (*m*).

Sic hæc peracta, sic hæc finita est instauratio (*n*); addendum est, congratulatum eidem ivisse & Hernölandenses Musas, interprete Latinis uso versibus JOANNE J. EURENIO, Eloquentiæ Poëſeosque t. t. Lectore. Typis quoque datum fuisse

l) Primas ejusdem lectiones publicas, post paullo incepertas, fuisse *de Morbis Finlandiæ endemiis*, docet P. J. BERGIUS in *Tal om Stockholm för 200 år sen och Stockholm nu för tiden* (1758) p. 187.

m) Dissertationem, quam, ut superius dicta innuunt, meditatus is fuerat, Theologicam, non fuisse tum publicatam, conversa interea alio muneris ratio reddit haud mirum, sed eadem erat forte, quam, biennio post, proposuit, Resp. GABR. FORTELIO, forma 8:va, inscriptam: *Expositio quorundam locorum HAFENREFFERI, in quibus, jam ortis novis controversiis, in suo Compendio Theologico, vel a se ipso, vel ab aliis Theologis Evangelico-Lutheranis, dissentire videatur.* Dicit ipse p. 4 fuisse hanc disputandi necessitatem sibi ante septimanas aliquot impositam (credo, ut vacantem morte GABR. JUSLENII, qui d. 19 Martii 1724 ad sacerdos abierat, Theologicam Professionem posset ambire); nec fuit tamen Ordini Theologico ante a. 1735 illatus, aut novo huic confessui per annos duos integros immoratus; excesit enim vita d. 10 Januarii 1737.

n) Vid. præter Scripta jam laudata, Acta Litterar. Svecicæ a. 1723 p. 395 & 407—412, atque LAGUS l. c. p. 21, 117 sqq.

se Ipsius Carmen, inscriptumque *Fest. Reft. Acad. Aboens. nomine Confess. Hernoef. celebr. 1722*, aliunde (o) didicimus. Pacata certe & undecunque amica erant jam omnia; nec diuturna tamen ista fuerunt otia, sed instabat post viginti duos circiter annos nova nostrorum sollicitudo, exilium novum, novaque post hoc futura Restauratio. At haec, temporis pressi angustia, nos jam relinquimus aliis.

(o) GE. GEZELII Försök till ett Biographiskt Lexicon öfver namnkunnaige, lärde och minnesvärde Svenske Män, 4 Del. p. 410.

